

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

іноземних мов

Світлана ВІРОТЧЕНКО

“30” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до перекладознавства

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
освітня програма	<u>Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова; Французька мова та література і переклад та англійська мова; Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Переклад (китайська та англійська мови); Переклад (іспанська та англійська мови); Переклад (арабська та англійська мови)</u>
спеціалізація	<u>035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська.</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>іноземних мов</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету іноземних мов

“29” серпня 2023 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ребрій Олександр Володимирович, д. філол. н., професор, завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша.

Програму схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша.

“28” серпня 2023 року, протокол № 1

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

Олександр РЕБРІЙ

Програму погоджено з гарантами освітніх (професійних/наукових) програм:

Англійська мова та література
і переклад та друга іноземна мова

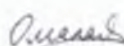
Людмила СОЛОЦУК

Французька мова та література
і переклад та англійська мова

Марія БЕЛЯВСЬКА

Німецька мова та література
і переклад та англійська мова

Олеся МАЛАЯ

Переклад (китайська та англійська мови)

Юлія ЛАХМОТОВА

Переклад (іспанська та англійська мови)

Діана ПЕСОЦЬКА

Переклад (арабська та англійська мови)

(підпис)

Олена НЕФЬОДОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов

“29” серпня 2023 року, протокол № 15

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Вступ до перекладознавства” складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки:

Денна форма навчання:

Англійська мова і література та переклад та друга іноземна мова: Французька/Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Переклад (китайська та англійська мови); Переклад (іспанська та англійська мови); Переклад (арабська та англійська мови)

Перший (бакалаврський) рівень.

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: створення теоретичної бази, необхідної для успішного формування та подальшого розвитку навичок перекладацької діяльності, у підготовці до самостійної розробки окремих питань теорії та практики перекладу та ведення науково-дослідницької роботи. Курс тісно пов’язаний із циклом інших теоретичних дисциплін філологічного профілю (порівняльна лексикологія, порівняльна стилістика, порівняльна граматики, лінгвокраїнознавство, вступ до мовознавства, вступ до літературознавства), адже перекладацька компетентність потребує не тільки високого практичного рівня мовної підготовки, а й поглиблених знань стосовно загальних закономірностей функціонування мовної системи у внутрішньомовній та міжмовній комунікації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

– *формування наступних загальних компетентностей:*

- Здатність вибудовувати і реалізовувати перспективні лінії інтелектуального, культурного, морального і професійного саморозвитку та самовдосконалення, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства;

- Здатність до пошуку, аналізу і оцінки інформації, необхідної для вирішення професійного та особистісного розвитку. Набуття навичок з інтерпретування інформації в усній формі, перекладання та реферування її письмово;

- Здатність вільно спілкуватися державною мовою (усно і письмово);

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- Здатність приймати рішення в стандартних і нестандартних практичних ситуаціях і нести за них відповідальність;

- Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології для вдосконалення професійної діяльності;

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях з урахуванням міжкультурних аспектів комунікації;

- Здатність розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес;

- Здатність розуміти і поважати різноманітність і мультикультурність суспільства.

– *формування наступних фахових компетентностей:*

- Здатність усвідомлювати специфіку мовознавчого, перекладознавчого та літературознавчого компонентів; розуміти основні факти, концепції, проблеми в області філологічних знань;

- Здатність формувати судження про значення і сутність своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій;

- Здатність знаходити оригінальне застосування існуючих знань й умінь з обраної філологічної спеціалізації мовознавства, перекладознавства, літературознавства поряд з практичним розумінням того, як існуючі методи досліджень і аналізу застосовуються в філологічній науці для створення та інтерпретації нового знання;

- Здатність критично переосмислювати набутий досвід та новітні досягнення філологічної науки; оперувати сучасними методиками викладання іноземної мови, спираючись на здобуті мовні та соціокультурні знання;

- Здатність професійно застосовувати накопичені знання з порівняльного дослідження англійської й української мов, вільно й ефективно оперувати спеціальною (мовознавчою, літературознавчою, перекладознавчою) термінологією для розв'язання професійних завдань.

1.3. Кількість кредитів:

Денна форма навчання: 3,0

Заочна форма навчання: 3,0

1.4. Загальна кількість годин:

Денна форма навчання: 90

Заочна форма навчання: 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
–	–
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
–	

1.6. Заплановані результати навчання:

- здійснювати пошук і використання інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань у галузі перекладознавства: добирати інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати, презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами;

- оцінювати історичні надбання та новітні досягнення перекладознавства;

- збирати, аналізувати та демонструвати знання основних положень і концепцій в області перекладознавства;

- планувати і здійснювати на належному рівні дослідження в галузі перекладознавства;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Поліпарадигмальний та міждисциплінарний підхід до вивчення перекладу у діахронії та синхронії.

Тема 1. Історія перекладу.

Дві тенденції у перекладі: дослівний переклад та переклад за змістом. Суперечка про перекладність: причини виникнення, сутність, сучасне наукове трактування. Історія перекладу в Україні: період Київської Русі та імперський період. Розвиток літературного перекладу в Україні XIX сторіччя. Переклад в Україні радянського періоду. Передумови виникнення теоретичного перекладознавства як науки. Різні напрями розвитку теоретичного перекладознавства: літературознавчий та лінгвістичний. Етапи становлення мовознавчої парадигми теоретичного перекладознавства.

Тема 2. Загальнотеоретичні поняття сучасного перекладознавства.

Переклад як об'єкт наукового аналізу. Термінологічні визначення поняття «переклад». Предмет теорії перекладу. Методи теорії перекладу. Завдання теорії перекладу. Жанрово-стилістична класифікація перекладів. Психолінгвістична класифікація перекладів. Загальна, окремі та спеціальні теорії перекладу. Переклад як засіб забезпечення міжмовної комунікації. Переклад та адаптивне транскодування.

Тема 3. Моделювання перекладацької діяльності.

Діяльнісний підхід до дослідження перекладу. Класичні моделі перекладу. Денотативна модель перекладу. Трансформаційна модель перекладу. Семантична модель перекладу. Теорія рівнів еквівалентності. Новітні моделі перекладу: загальний огляд (скопос-теорія, інтерпретативна теорія, теорія динамічної еквівалентності, нормативна (когнітивна) теорія перекладу).

Тема 4. Прагматичні аспекти перекладу.

Переклад як реальний процес. Суб'єктивні фактори перекладацького процесу: загальна характеристика. Адекватність, еквівалентність та перекладність. Перекладацькі співвідношення. Перекладацькі прийоми. Жанрово-стилістичні особливості перекладу. Учасники перекладацького процесу. Часові та просторові аспекти перекладацької діяльності. Оцінювання результатів перекладацької діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л		п	лаб.	інд.	с.р.	л		п	лаб.	інд.	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. Поліпарадигмальний та міждисциплінарний підхід до вивчення перекладу у діахронії та синхронії													
Тема 1. Історія перекладу.	16	6				10	22	2					20
Тема 2. Загальнотеоретичні поняття сучасного перекладознавства.	29	10				19	23	3					20
Тема 3. Моделювання перекладацької діяльності.	29	10				19	23	3					20

Тема 4. Прагматичні аспекти перекладу.	16	6			10	22	2			20
Разом за розділом 1	90	32			58	90	10			80
Усього годин	90	32			58	90	10			80

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Стратегії перекладу: від античності до сьогодення	2	0,5
2.	Проблема перекладності/неперекладності: історичний ракурс та сучасне трактування	2	0,5
3.	Історія перекладу та перекладознавства в Україні	2	1
4.	Виникнення теоретичного перекладознавства. Предмет, методи та завдання теорії перекладу	2	1
5.	Класифікація та загальна характеристика різновидів перекладу	2	0,5
6.	Лінгвістичні та комунікативні аспекти теорії перекладу	2	0,5
7.	Еквівалентність – центральне поняття теорії перекладу	2	1
8.	Ситуативно-денотативна модель перекладу	2	0,5
9.	Трансформаційна модель перекладу	2	0,5
10.	Семантична модель перекладу	2	1
11.	Теорія рівнів еквівалентності	2	1
12.	Суб'єктивні чинники перекладу	2	0,5
13.	Прагматика перекладу	2	0,5
14.	Дослідження перекладу як процесу	2	0,5
15.	Культурологічні аспекти перекладу (1)	2	0,5
16.	Культурологічні аспекти перекладу (2)	2	
	Разом	32	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Розглянути основні періоди в історії українського та світового перекладознавства	14	20
2	Ознайомитися з методами сучасних перекладознавчих досліджень	15	20
3	Дослідити існуючі визначення та класифікації способів перекладу та перекладацьких трансформацій	14	20
4	Вивчити еволюцію поглядів на поняття еквівалентності	15	20
	Разом:	58	80

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи навчання

- I. Ініціальні (викладач – студент):
 1. Словесно-аудіальні (лекція, розповідь, бесіда), у тому числі – інтерактивні (опитування, дискусія, обговорювання, оцінювання)
 2. Наочно-візуальні (демонстрація схем, діаграм, таблиць, прикладів мовних структур, тощо), у тому числі – мультимедійні (мультимедійні презентації лекцій).
- II. Респонсивні (студент – викладач):

1. Теоретичні: робота з першоджерелами, підручниками, інтернет-матеріалами, пошук необхідної інформації.
2. Практичні: виконання практичних підсумкових завдань за матеріалами лекцій.

8. Методи контролю

- опитування
- спостереження
- співбесіда
- тестування
- іспит

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								залікова робота	Сума
Розділ 1				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом			
T1	T2	T3	T4						
10	10	10	10	Не передбачено	Не передбачено	40	60	100	

Форми контролю:

Протягом семестру – формалізований тест:
на іспиті – письмова розгорнута відповідь

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни за роботу в семестрі.

Критерії оцінювання:

Бали за роботу студента упродовж семестру нараховуються відповідно до результатів виконання формалізованого тесту; максимальна кількість балів – 40, залежно від обставин, тест проводиться в аудиторному або дистанційному форматі через сервіс Google Class.

А. Критерії оцінювання тесту зі вступу до перекладознавства

(формалізований тест за принципом множинного вибору: 20 запитань з 4 варіантами відповіді кожне, максимальна кількість балів – 40)

Кількість правильних відповідей	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Бали	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
Кількість правильних відповідей	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Бали	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40

Б. Критерії оцінювання письмових залікових робіт зі вступу до перекладознавства

(письмова розгорнута відповідь на питання у білеті, максимальна кількість балів – 60)

60 б: розгорнута, максимально повна відповідь;

50 б: розгорнута повна відповідь, в якій бракує деякої інформації, яка, проте, не має ключового значення;

40 б: відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації;

30 б: відповідь в припустимому обсязі, певна частина інформації пропущена, наявні окремі помилки;

20 б: відповідь в мінімальному припустимому обсязі, значна частина інформації пропущена, наявні серйозні помилки;

10 б: відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена.

0 б: відсутність відповіді взагалі.

Загальна оцінка встановлюється шляхом додавання значень А і Б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : пер. з англ. За ред.: Іва Гамбієра та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 560 с.
2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 3 : за ред.: Іва Гамбієра та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 312 с.
3. Енциклопедія перекладознавства. За ред. О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. Том 2. Вінниця : Нова книга, 2020. 276 с.
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 275 с.
5. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : підручник / за ред. О. І. Тереха. Вінниця : Нова книга, 2000. 446 с.
6. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
7. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.

Допоміжна література

1. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Черняков Б.І., Новикова М.О., Некряч Т.Є., Венгерівська М.А., Савчин В.Р., Кальниченко О.А. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2009. 445 с.
2. Дорофєєва М. С. Методологія перекладознавчих досліджень. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 156 с.
3. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
4. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д. О.М. Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства. Вінниця : Нова Книга. 438 с.
5. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.
6. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: Хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова книга, 2011. 504 с.
7. Bassnett S. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 p.

8. Lefevere A. Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame. London, New York : Routledge, 1992. 176 p.
9. Newmark P. A Textbook of Translation. London, New York : Prentice-Hall, 1988. 292 p.
10. Seleskovitch D., Lederer M. Interpreter pour traduire. Paris : Didier Erudition, 1993. 311 p.
11. The Translation Studies Reader. [ed. by L. Venuti]. London, New York : Routledge, 2000. 524 p.
12. Venuti L. The Translator's Invisibility. A history of Translation. London, New York : Routledge, 2004. 353 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

EBSCO Publishing - багатoproфільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів. (Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна: <http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.

Handbook of Translation Studies Online: <https://benjamins.com/online/hts/list/translations/uk>